

Unirea

ZIAR NAȚIONAL COTIDIAN

† Dr. Victor Szmigelski.

A murit și canonicul Dr. Victor Szmigelski.

Cu el se stinge cel de pe urmă din cei 3 bărbați vrednici (Dr. Aug. Bunca și Dr. Vas. Hossu) cari de odată au intrat în Capitlul bobian din Blaj în ziua de 13 Noembrie 1898, și cu cari împreună a lucrat pentru înaintarea bisericii unite și a neamului românesc un lung șir de ani.

Născut la 1858 în Ludoșul mare, el dă dovadă de alese și frumoase calități. Absolvând cu distincție liceul din Sibiu, e trimis pentru ascultarea studiilor teologice în Seminarul central din Budapesta, unde face primul rigoros în teologie. Continuă apoi studiile în institutul sf. Barbara din Viena, de unde la 1883 se reîntoarce la Blaj, ca doctor în teologie.

Inzestrat cu fire aleasă, cu judecată limpede, foarte cetit și mai ales de o sirguintă și răbdare de fer, Mitropolitul Vancea îl numește profesor de studiul biblic la teologia din Blaj, încredințându-i rând pe rând și alte slujbe în administrația bisericască.

Deosebit s'a distins repausându-se ca revisor al cărților bisericești, în care calitate a publicat aproape toate cărțile liturgice și corale. Se poate, că limba din aceste cărți să nu fie totdeauna cea mai potrivită și adese texte de obște cunoscute să fie schimbate, pentru că el ținea cu tărie ca originalul cărților să fie cât se poate mai exact tradus pe românește, chiar sacrificând ziceri biblice intrate afund în masele credincioșilor.

Răbdarea și sirguinta lui o dovedește faptul, că a copiat caligrafic nu numai cărțile liturgice și corale, cari mai înainte erau cu cirile, ci întregă sf. Scriptură, plus numeroasele adnotațiuni și explicații. Lucra fără iatrerumpere de dimineața

până noaptea târziu și după câteva ceasuri de odihnă se scula iarăși și continuă mai departe.

Incordarea aceasta i-a ruinat sănătatea și nervii, cât scurtă vreme după ce intră în Capitlu se bolnăvește grav de stomac, încât trebuie să se supună la o operație grea. Restabilit în privința sanitară, își reia ocupația favorită tot cu metoda absolut nesănătos din trecut.

Szmigelski avea și fire aleasă de artist. Încă în Seminarul din Pesta fusese numit conducător de cor și orchestră, fiind un violinist distins și având un fin auz muzical. De câteori nu i-am zis: mai lasă lucru și ia vioară, ști ce minunat cântai când erai prefect în seminariul teologic, cât clericii adese se apropiau la ușă, ascultându-te. Era înzădar orice vorbă. Nime nu-l mai scotea din obiceiul acesta rău. Până ce fericitul Episcop Vasile era în Blaj, îl luă cu sine și-l ducea prin lungi excursii, iar Bunca mergea pe la adunările Asociațiunii.

Szmigelski fusese unul dintre întemeietorii „Unirea” și redactor din 1892—1899 de atunci înainte seria adese traduceri din literatura străină. Afară de aceea a publicat mai multe manuale pentru teologie și gimnaziu și un ciclu lung de suveniruri de călătorie prin Italia, Grecia și Turcia, apoi studii din domeniul literaturii bisericești, meditații ș. a.

Pentru meritele sale a fost numit la 1892 camarar de onoare al Papei Leo XIII. la 1897 asesor al consistorului de Lugoj, la 1898 canonic, iar la 1914 vicar general, care deregătorie o purtă până la moartea Mitrop. Mihály, când zdrobit de boală trebui se abzică. Cu prilejul alegerii de Mitropolit, Ilustrul Episcop Demetriu publică decretul prin care Sf. Sa

Papa îl numește de prelat papal. Nu s'a putut bucura mult de această demnitate, pe care a vrednicit-o cu tot dreptul pentru că boala îl ținea legat de pat. Înainte cu două săptămâni, în contra sfatului tutorei pleacă pe o vreme rece la Sibiu, ca să fie de față la înmormântarea unui unchiu al său. Urmarea fu că-și contrase o pneumonie

acută, care îl răpuse Duminică dimineața în vrâsta de aproape 61 ani. Mâne corpul lui fără vieată va reveni la Blaj, ca să fie așezat alături de mamă sa și fratele său Octavian, celebrul pictor, în cimiteriul din Blaj, unde în sfârșit va găsi odihna pe care nici când n'a căutat-o. Fie partea lui cu dreptii!

A. C. Domșa.

Nu mă plânge...

În amintirea eroului-martir ION ARION din Agriș, împușcat mișelește pe când mergea cu steagul la Adunarea de la Alba-Iulia.

*Nu mă plânge mamă dragă
Că mă plânge Țara-ntreagă
Numai eu zimbesc și-acum
Cum tot merg pe albul drum...
Că-am ajuns cu steagul meu
Pân' la sfântul Dumnezeu...*

*Iar în mândrele palate
Cu porți albe argintate
Cine-n cale îmi eșia
Domnul Sfânt și Maică sa
Și mi-au zis ca să privesc
Spre pământul românesc
Și-am văzut măicuța mea
Nu ce-a fost, ci ce va fi...
Plânsu-atunci mă podidi.*

*Că vedeam o Țară Mare
Par'că nici n'avea hotare*

*Și-n ea numai frați Români
Dar nu robi ci toți stăpâni
Nu erau case sărace
Iar în inimi numai pace...*

*Înima mi-am sărutat
Mamă dragă ne-ncetat
Ea în steag înfășurată
Nu se sfarmă niciodată
Și de lacrimi îi udată
Și nu plânge niciodată...*

*Iară eu zimbesc și-acum
Cum tot merg pe albul drum
Și-am ajuns cu steagul meu
Pân' la sfântul Dumnezeu.*

Ovidiu Hulea.

Unirea Bucovinei

cu România s'a săvârșit în 28 Nov., în mijlocul unor serbări înălțătoare. Cu acest prilej prezidentul guvernului bucovinean, Dr. Iancu Flondor a ținut o vorbire, cu privire la împărțirea de pământ, de o actualitate frapantă. E foarte potrivită și pentru situațiile de noi. Păcat, că nu putem s'o dăm în întregime. Reținem din ea o parte numai.

„Trebuie să mă credeți, dacă vă juruiesc înaintea camerei și lumii întregi, că se vor face țărani cu pământ. Toate pregătirile s'au început și se lucrează zilnic pentru a face un lucru bun și temeinic.

Astăzi vă pot spune hotărât, că vom împărți din moșiile

proprietarilor și a fondului bisericesc peste șasezeci mii de făci la țărani.

Dar, cinstiților gospodari, D-Voastră și fiecare om cu mințile întregi va înțelege lesne, că un lucru atât de mare nu se poate face nici într'o săptămână nici în două. Luăm pildă, că un om la țară vrea să vândă numai zece prăjini din locul lui, oare câte zile îi trebuie până se învoiește cu prețul, până vine inginerul la fața locului să-i tragă hatul, până-i face planușul, până se curăță locul în tabule (Grundbuch, cum li spun Neamții), până face contractul și în sfârșit se isprăvește toată trebușoara.

Gândiți-vă dar câtă muncă trebuie pentru a pregăti o parcelare de mii și mii de făci la

mii și mii de oameni. Nu uitați, că trebuie și bani, mulți bani, multe milioane. La aceasta mai vine, că moscalii au nimicuit multe tabule, cari trebuiesc înnoite.

Lucrul acesta trebuie să fie și bine chibzuit și făcut cu dreptate, căci nu se poate ca să mănânce Stan numai smântâna iar Bran chișliacul; nu se poate unul să capete numai pământ de frunte — de păpușoi și altul bahnă unde crește numai pipirig.

Vedeți dară, cinstiților gospodari, trebuie puțină răbdare. Unde au așteptat oamenii 140 de ani, chinuți de-o stăpânire străină, e oare așa de mare jertfa, dacă vă cerem să mai răbdați puține luni? Și așa e vreme de iarnă unde nu se poate lucra pământul.

Guvernul se leagă prin cuvântul meu, că până în toamna viitoare totul va fi isprăvit."

Informații.

* **Francezii** vor intra peste două săptămâni în — Berlin.

Propagandă jidano-maghiară. O seamă de „patrioți“ nici acum nu se mai aștămpără, încercând să momească lumea, și să o îmbete cu apă rece. Se împart cu miile hârtii volante cu următorul conținut:

Fraților Români!

Războiul s'a gătat împreună cu robie! Revoluție a gonit regele, care n'a voit să facă pacea. Acuma nu e regat, ci republică, unde toate vor fi așa cum dorim noi.

Numai să ne băgăm de seamă! Să nu lăsăm, să ne înșeală cineva! Unii voiesc, să ne alăturăm la România, unde deocamdată rege și boieri bogăți poruncesc. Pentru aceea ne-am slobozit în țara Ungurească, să mergem la România în slujbă nouă? Așa de nebuni nu vom fi.

Guvernul nou republican va da pământ la toți pământeni. Guvernul dela România nu dă nimica.

Deoarece nu am pierdut mintea, să mergem p'acolo. Noi Români din Ardeal și Banat ne vom alcătui țara separată, unde noi vom fi domnii. Pe noi nu ne atacă nime, nici noi nu voim, să facem rău la nime. Să băgăm de seamă, să fie rânduială și liniștire în satele noastre.

Noi pretindem dela guvernul țara acela, care cuvine oareș-

cărui, dar nu suntem hoți, ci Români bieți, harnici și cinstiți, cari voiesc să lucră în pacea bună și conțelege."

Credem, că e de prisos să mai spunem cine sunt acești „pământeni“, cari scriu într'o românească așa de jidovită. La Alba-Iulia încă s'au împărțit volante de aceste. Poporul a știut însă ce să răspundă, iar pe cei câțiva, cari împărțiau tipăriturile aceste, i-au luat la palme, de le trosniau fălcile.

* **Ultimatumul** predat guvernului ungar de către vicecolonelul francez Vyx în care Ententa cere evacuarea ținuturilor nordice locuite de Slovaci, — pune ridicule lamentări pe buzele gazetarilor unguri. — Integritatea teritorială a Ungariei — o spun și ei, — de-acum e numai o nădejde ce nu mai poate învia!

De când o știam noi asta!

* **„Cenzurat“.** Azi primim la redacție cea dintâiu scrisoare din Târgul-Murășului, eu stampila românească: „cenzurat“. O dăm la „mai nou“.

* **Aviz.** Vă rog a anunța în „Unirea“ că prelegerile în gimnaziul nostru din Beiuș din cauza morbului spaniol sistate, se vor începe numai în 21 Ian. 1919 st. n. Beiuș la 7 Dec. 1918 cu onor: *V. Ștefănică*, director.

* **Primar ales cu concursul votului femeilor.** Comuna Tūr din vecinătatea Blajului în 8 Decembrie a. c. s'a ales de primar pe Gheorghe Broscățan. La dorința consiliului alegerea a fost condusă de prof. G. Precup, delegatul sfatului național din Blaj. Au fost trei candidați, toți din foști militari. La vot s'au prezentat și femei, cari cu demnitate și fără șovăire s'au dat votul liber. Noul primar înaintea poporului a jurat pe cruce și evanghelie, că va fi credincios marelui sfat național. Gheorghe Broscățan e întâiul primar român ales cu concursul votului femeilor.

AVIZ!

In 5 crt., cu ocaziunea unui atac a gardiștilor unguri, în Székelykésárd s'au pierdut două geamantane cu vestimintele H. Saie a Episcopului de Gherla. Rugăm pe Frații preși, să ne încunoștințeze decumva vor afla ceva despre soarta geamantanelor.

A se adresa la Administrația centrală capitară Blaj.

2-4 (2)

* **Contele Károlyi** a cercat să se sinucidă. Cauza e: neîncrederea absolută a guvernelor Ententei față de Ungaria.

* **Presa ungurească** se injură de nou. *Acum ne cade bine!*

Necrolog.

† *Ioan Popiliu* preot gr. cat. în Marca și Cerișa după un morb greu în 29 Nov. Joi noaptea la 2 ore în anul 67 al etății 40 al preoții și-a dat bu-nul său suflet în mâinile crea-torului.

MAI NOU.

Armata română în Târgul-Murășului.

Din 2 Dec. armata română, așteptată cu atâta dor, e în Târgul Murășului. A fost timpul suprem ca să vină, deoarece șovinismul incurabil al acestui oraș numai o armată regulată îl mai putea înfrână.

Nu de mult unei dame i-s'a smuls tricoulul din butonieră. În cafenele, pe stradă în fiecare moment auziai cuvinte de insultă. Ofițeri cu creierul aprins se pregăteau să insceneze scandaluri, iar piedecile le-am întimpinat în alcătuirea gardei naționale române sunt o dovadă clasică pentru spiritul „uman și liberal“ cu care organele recunoscute de Consiliul național maghiar interpretează dreptul de viciață a fiecărui popor.

C. N. R. din loc a protestat în repetite rânduri împotriva acestor uneltiri a căror urmare a fost că din cei 300 de oameni, cari cu atâta însuflețire s'au grăbit să între în garda română, abia 60 au putut fi înrolați, îmbrăcați și provăzuți în toată regula.

Acum armata română e aici și entuziasmul cu care brigada condusă de colonelul Gherescu a fost primită de C. N. R. din loc în frunte cu președintele Dl Ștefan Rusu și număroasa ceată a sătenilor din jur — a putut convinge stăpânirea din trecut, cât de zădarnică a fost nădejdea de a putea desnaționaliza ținutul acesta. Ca în atâtea alte cazuri ciocoismul unei clase și la noi a potențat numai dorul de libertate, dorul care a întrunit în o tabără pe acești copii fără noroc, cari prin atâtea suferinți și-au câștigat de mult dreptul la lumină și căldură.

Din BISTRITA ni-se scrie cu datul de 2 Dec. 1918:

De ieri suntem sub stăpânire românească. Armatei românești i-s'a făcut o primire măreață cum n'au mai văzut plaiurile aceste. A sosit întâi batalionul de asalt, așteptăm regimentul. Entusiasm și bucurie de nedescris.

EMIL A. CHIFFA.

BLAJUL a avut aseară oaspeți iluștri: pe colonelul francez Laudrot, maiorul Boulard, maiorul român Dimitrescu, ing. Octavian Pop și d. Șoarec șef de gară în Piatra Neamț. Azi dimineața au plecat spre Pesta și Viena la Paris. Au misiunea să facă legătură de tren între București și Paris și să ceară dela guvernul maghiar locomotive precum și vagoane pentru transportarea armatei române. La cina ce s'a dat la Curtea metropolitană Francezii au aclamat România Mare iar Românii: marea și nobila Franță.

Proprietar și Editor:

Consiliul Național Român din Blaj.

Redactor: Ovidiu Hulea. — Administrator: Nicolae Negruțiu.